

Multimedija: antropologės požiūris

Vida Savoniakaitė

Virtualios bendruomenės ieško naujų būdų socialiniams, kultūriniais identitetams, istorijos puslapiams atskleisti: atsiranda nauji socialiniai, kultūriniai, ekonominiai ryšiai, problemos ir aktualijos. Etnologo, antropologo pažinimas pinasi pasikartojančių „klausimų/atsakymų“ tinkluose. Žmonės susiduria su technologinio determinizmo ir naujų individualių galimybių pasekmėmis. „Multimedijos kalba“ ilgainiui tampa vis artimesnė skaitytojams dėl žinių gausos, naujumo, įvairiapusiškumo, pasiekiamumo. Diasporas džiugina žinios apie jų identitetus, „namus“. Tinklo visuomenės komunikacijai naudinga multimedijos publikacijų paieška, skaitmeninės informacijos atrinkimo, pateikimo galimybės bei naudojimo perspektyvos. Viena kitą papildanti teksto, garso ir vaizdo informacija padeda įvairiapusiškiau kalbėti apie Lietuvos žmones, vaizdingai papasakoti apie jų kultūros istoriją. Kaip tinklo visuomenė naudoja ir reaguoja į multimedijos technologijas? Kokių naujų dalykų multimedijos galimybės gali duoti mokslui, skaitytojams ar verslui? Kaip kuriasi nauji socialiniai ryšiai? Šiuos klausimus straipsnyje nagrinėsime remdamiesi savo darbų apie Lietuvos visuomenės tradicinės kultūros istoriją patirtimi.

Dr. Vida Savoniakaitė, Lietuvos istorijos institutas, Etnologijos skyrius, Kražių 5, LT-2001 Vilnius, el. paštas: svida@ktl.mii.lt

Įvadas: „multimedijos kalba“ visuomenėje

Žmonės atranda naujų vertybių skaitmeninėmis informacijos technologijomis pristatydami savo kultūros išskirtinumus. Viena, tinklo visuomenėje keičiasi etniškumo, lokaliai kultūros pažinimo galimybės, reikšmės. Antra, kultūros vertybės greičiau patenka į įvairesnių žmonių akiratį: mokslo auditoriją papildoma edukacinių ir ekonominių interesų turintys vartotojai. Naujoji komunikacija, nauji keliai atrinkti, pateikti ar perduoti skaitmeninę informaciją „multimedijos kalba“ apie kultūrą keičia žmonių bendravimą, atsiranda naujų ryšių, paskatų kurti tradicijas ir pan. Informacija internete taikliai lyginama su ekonomine ideologija „neoliberalizmu“ (Miller, Slater 2001: 112). Šias įvairiapuses patirtis aptarsime remdamiesi savo darbais – mokslinių

tyrimų apie Lietuvos kultūros istoriją pateikimo „multimedijos kalba“ pavyzdžiais¹.

Norom nenorom skaitmeninės technologijos daro įtaką individams ir bendruomenėms, plečiasi tinklo visuomenė. Nuo jos vartojamos technologijos priklauso skirtumai tarp realaus ir virtualaus pasaulio pažinimo. Pavyzdžiui, internete pateikta informacija apie kultūros ženklus dažnai atskleidžia tik dalį istoriniame kontekste buvusios simbolikos. Marshallas McLuhanas aiškino komunikacijos technologijų poveikį visuomenei kaip technologinių determinizmą: žmonės naudoja įvairias technologijas (žodinę, spausdintą, elektroninę), ir tai būtinai keičia jų sąmonę, suvokimą, determinuoja realybės suvokimo logiką (cit. iš Grossberg, Wartella, Whitney 1998: 48). Postmodernizmo teoretikai išvelgė apokaliptinių skaitmeninių technologijų poveikį. Dėl pasikartojančios informacijos, greitų informacijos srautų perkūrimo, pritaikymo dažnai visuomenės kultūros simboliai tampa abstrakčiais, universaliais. Anot Jeano Baudrillardo, informacijos perdavimai vyksta „klaušimų/atsakymų“ ratuose, kuriuose

„... vardai nebepatvirtina identiteto ar asmenybės, o patvirtina genties šaknų išskirtinumą, amžiaus grupę ar etniškumą, kuris, kaip mes žinome, kiaurai praleidžia vardų perdavimus, grupuotus su absoliučiu lojalumu šiam totemiškam nurodymui, kartais ateinančiam tiesiai iš metro komiksų puslapių. Ši simbolinė nurodymo forma yra sunaikinta mūsų socialinės struktūros, kuri uždraudžia *prideramą* vardą ir *privačią* kiekvieno individualybę, pritrekdama visą solidarumą vardu miestiškas, abstraktus ir universalus bendruomeniškus“ (Baudrillard 1998: 79)².

Kokie šių tinklo visuomenės aktualijų atgarsiai pasiekia Lietuvos žmones? Laimučio Telksnio žodžiais, informacijos technologijos mažoms šalims, ypač etninėms mažumoms, yra svarbios savo kultūrai reprezentuoti. Lietuvoje kuriamos elektroninės publikacijos, kuriomis siekiama išsaugoti ir plinti Lietuvos kultūros paveldą taupiausiomis informacijos technologijų priemonėmis (Telksnys 2001: 105). Puoselėjami kultūros paveldas ir elektroninė

¹ Multimedijos darbai „Weaving Ornaments in Lithuanian Folk Textiles“, „Lietuvių audinių raštai“, „Kūryba ir tradicijos“ yra dviejų institucijų – Lietuvos istorijos instituto ir UNESCO katedros Informatika humanitaroms Matematikos ir informatikos institute bendradarbiavimo vaisiai, kurių atsiradimą gražiai skatino UNESCO katedros Informatika humanitaroms vadovas prof. Laimutis Telksnys ir dr. Kęstutis Juškevičius, ypač daug kūrybingumo ir triūso įdėjo Gediminas Navickas, Evaldas Ožeraitis, Arūnas Valiulis, nuoširdžiai dirbo elektroninę knygą „Kūryba ir tradicijos“ rengusi darbo grupė ir daug talkininkų – visiems esu labai dėkinga.

² These names make no claim to an identity or a personality, but claim the radical exclusivity of the clan, gang, age group or ethnicity which, as we know, passes through the devolution of the name, coupled with an absolute loyalty, to this totemic designation, even if it came directly from the pages of underground comics. This form of symbolic designation is annihilated by our social structure which imposes a *proper* name and a *private* individuality on everyone, shattering all solidarity in the name of urban, abstract and universal sociality.

demokratija, informacijos technologijos sėkmingai taikomos lituanistikoje (Kligienė 2002, Jovaiša 1999). Tačiau Lietuvoje interneto vartojimo mastas smarkiai atsilieka nuo ES vidurkio. Lietuvoje maždaug trečdaliu mažiau interneto vartotojų negu vidutiniškai ES valstybėse; internetu moka naudotis beveik penktadalis Lietuvos gyventojų, bet kaina riboja vartotojų skaičių. Interneto vartotojai jį daugiau kaip dvigubai naršo savo darbo, mokymo vietose, negu namuose (Šaulauskas 2001: 139–142). Dėl to publikacijomis apie Lietuvos kultūrą daugiau domisi kitų šalių auditorija ir Lietuvos moksleiviai, gaunantys informaciją savo mokymo įstaigose. Žiniasklaida, ypač elektroninė, tarsi „koliažo efektas“ tolino visuomenę nuo lokalsios kultūros (Giddens 1991: 26). Informacijos pasiekiamumas ir komunikacijų tinklai yra ryškiai determinuoti visuomenės klasinių pozicijų, šie procesai determinuoja ir veikia klases, jų veiklą, o šalys, kuriose yra didelė vidurinioji klasė, kuria savo „kito“ išskirtinumą, kalbėdama apie savo visuomenės etniškumą (plačiau Lash, Urry 1999: 319).

Teigiama, kad etniškumas keičia savo reikšmes informacinėje visuomenėje, bendruomenės puoselėja lokalius identitetus, apibrėžtus naujose ekonominio, politinio gyvenimo aktualijose reikšmingais simboliais, dažnai siejamais su religija, nacionalizmu. Anot Manuelio Castellso, nauja kultūros ir ekonomikos informacionalizacijos/globalizacijos logika kuria simbolinius mišinius iš miglotų identitetų:

„... etniškumas nesuteikė bendruomeninio rojaus tinklo visuomenei, nes jis yra grįstas pirminiais ryšiais. Šie prarado svarbą juos iškirtus iš istorinio konteksto – pagrindo rekonstruoti reikšmes pasaulyje, kupiname tinklų srautų, ženklų atnaujinimo ir reikšmių perskirstymo“ (Castells 2000: 59)³.

Diskutuotinu klausimu tampa etniškumo sąvoka. Etniškumo sampratos įgyja naujų aspektų. Pavyzdžiui, tiriant aukštaičių tapatybę sužinota, kaip savitai aukštaičiai išlaiko savo tapatybės bruožus, prieraišumą savo šeimai, kraštui, kalbai, savitai kultūrai (Savoniakaitė 2003).

Nepaisant visų besiskverbiančių inovacijų į žmonių gyvenimą, XXI amžiuje Lietuvoje išliko daug tradicinės lokalsios kultūros ženklų, nes nedidelių miestelių ir kaimų gyventojai ilgai buvo uždaros visuomenės dalys. Jie ypač savitai išlaikė etninės kultūros tradicijas. Žmonės puoselėjo daug savosios senosios kultūros dalykų (palyginti mažai susipynusių su ateinančios informacijos srautų naujienomis). Apmąstant XX amžiaus Lietuvos žmonių kultūrinius identitetus, negali mintis praslysti pro etninės kultūros, kūrybos

³ ... ethnicity does not provide the basis for communal heavens in the network society, because it is based /on primary bonds that lose significance, when cut from their historical context, as a basis for reconstruction of meaning in a world of flows of networks, of recombination of images, and reassignment of meaning.

tradicijas. Vykstant industrializacijos procesui, stambėjant didiesiems miestams, išiliejant į šį procesą kaimo gyventojams, integravosi ir etninės kultūros dalis, ilgainiui vienaip ar kitaip interpretuojama, perkuriama. Vieni gražiausių etninės kūrybos pavyzdžių, daugelio nuomone, yra kaimo audinių raštai⁴, tarytum piktogramos (Vladimirovas 1979), perduodančios istorinius įvykius, arba estetiniai objektai, sudaryti iš mažų simbolių kaip Gustavo Klimto tapyba. Kultūros istorikai gali kritiškai ir įtariai klausti: kam gi šiandien įdomūs puslapiai apie tradicinę kultūrą internete, prisotintame pačios įvairiausios informacijos? Ar etnologo tyrimai šiuolaikiška „multimedijos kalba“ interneto sraultais sudomins naujus skaitytojus? Ar jie aktualūs visuomenei?

Visai netikėtai per trumpą laiką skaitmeninės publikacijos apie Lietuvos kaimo audimo tradicijas (Savoniakaitė 1995a, 2000, 2002a, 2002b) sulaukė gerokai daugiau skaitytojų ar interneto puslapių vartotojų, negu knyga ta pačia tema (Savoniakaitė 1998). Atsirado naujų „klausimų/atsakymų“, jų sprendimo būdų ir rezultatų. Todėl straipsnyje aptarsime, kaip visuomenė reaguoja į informacijos technologijas: 1) kokios „multimedijos kalbos“ galimybės padėjo jai pristatyti mūsų mokslinius tyrimus apie visuomenės tradicijas, Lietuvos kultūros paveldą ir ką naujo ji sužinojo iš tokių publikacijų; 2) kokia auditorija susidomi skaitmeninėmis publikacijomis apie Lietuvos žmonių identitetą, tradicinę kultūros istoriją – kokie atsiranda nauji socialiniai ryšiai, kokie technologinio determinizmo, neoliberalizmo atgarsiai.

Apie Lietuvos tradicinės kultūros istoriją „multimedijos kalba“

Erdvės „subjektyvizmas“ didėja kintant komunikacijoms, plečiantis informacijos ir transporto tinklams (Lash ir Urry 1999: 55). Mes internete

⁴ Ilgą laiką jie buvo didelės Lietuvos žmonių dalies pasididžiavimo objektu, XX amžiuje inteligentija aukštino jų grožį. Kaimo bendruomenėje audinius dovanojo per įvairias šeimos šventes, juos lygino su moters pinigais, tapatino su moters darbštumu, išradingumu, kūrybingumu. Šios tradicijos buvo atsineštos į miestus. Profesionalūs miesto amatininkai pradėjo kurti naujus, naujoviškus audinius. XIX–XX amžiaus audinių raštuose slypi ilgaamžių audimo tradicijų patirties, Europos prekybinių kontaktų, keliaujančių amatininkų išmonės žymės ir atsiskleidžia Lietuvos kultūros grožis. Jie rodo kultūrų sąsajas, kultūrinius savitumus, Lietuvos žmonių gyvenimo ekonominę pusę, technologijos, prekybos lygį atskirais istoriniais tarpsniais. Po 1990 metų kardinaliai pasikeitus valstybės agrarinei ir industrinei politikai, namų audimas kaime beveik išnyko. Žmonės saugo paveldėtus rankų darbo audinius, kurių raštai yra gražūs, savitas Lietuvos kultūros istorijos ženklas, įvairiai perteikiamas dabartinių profesionalių amatininkų, įvairių sričių menininkų. Audinių raštai išties daug sako apie Lietuvos žmonių kūrybingumą, psichologiją, tradicijas, jie yra ryškus etninės kultūros ženklas, įvairiausiai susisiejęs su dabartinėmis kūrybos tradicijomis, todėl skaitmeninės terpės erdvę panaudojome 1992–2002 metais atliktiems kaimo bendruomenės audimo tradicijų tyrinėjimams pristatyti ir pateikti.

rodome Lietuvos istorijos ženklus, kurie supo mus XX amžiuje⁵, pristatome Lietuvos, kaip lokaliai vietovės žmonių kultūros paveldo, kasdienio kaimo gyvenimo, kūrybos išskirtinumą – audimo tradicijas (Savoniakaitė, Valiulis 1995a, 1995b, Savoniakaitė 2000, 2002a, 2002b), kurios Lietuvos žmonių kultūroje išliko ilgai.

Toliau aptarsime mūsų subjektyvų požiūrį: pagrindines multimedijos darbų informacijos pateikimo ypatybes, kitais žodžiais, „multimedijos kalbos“ įmantrybes ir galimybes, padėjusias sudominti minėtomis skaitmeninėmis publikacijomis „Weaving Ornaments in Lithuanian Folk Textiles“ (Savoniakaitė, Valiulis 1995a), „Lietuvių audinių raštai“ (Savoniakaitė 2000). Dalis informacijos pateikimo būdų naudota abiejuose šiuose interneto darbuose, o plačiausiai komentuojamos elektroninės knygos „Kūryba ir tradicijos“ (CD, Savoniakaitė 2002a, 2002b) „multimedijos kalbos“ ypatybės.

Pirmiausia „multimedijos kalba“ stengėmės pritraukti daugiau skaitytojų. Išskirtinus, naujai suklasifikuotus audimo raštų pavyzdžius sudėjome

⁵ Rašto, ženklo vertės visuomenėje paieškos tebėra aktualios šiuolaikiniam žmogui ir mokslui. Pažinti tradicijas skatina noras daugiau sužinoti apie savo šaknis, išlikti savitiems ar sudominti kitą. Tęsti Lietuvos audinių raštų tyrimus paskatino klausimai, kaipgi šiuolaikiniai įvairių tautybių Lietuvos žmonės parodo savo socialinius ir kultūrinius identitetus, išlaiko audinių kūrybos ir tradicijų savitumus? O didėjantis pasaulinės mokslo minties domėjimasis neišsenkamais kultūros ištekliais, įvairiausia naujų technologijų ir kultūros ryšiais, jų naujų galimybių paieškomis, mokytojų prof. Laimučio Telksnio ir dr. Kęstučio Juškevičiaus patarimai, kompetentinga ir nuoširdi pagalba bei kritika rengiant visus mūsų darbus paskatino imtis multimedijos priemonių kultūros savasčiai ir tyrimams skleisti. 1995 metais į internetą buvo įdėtas nedidelis mokslinis multimedijos projektas „Weaving Ornaments in Lithuanian Folk Textiles“, sukurtas ir realizuotas autorės kartu su matematiku Arūnu Valiuliu, beje, sulaukęs daugiausia atsiliepimų, klausimų ir vertinimų elektroniniu paštu. Darbe pateiktos XX amžiaus Lietuvos kasdienio gyvenimo istorijos apie audėjus, audinius, jų žaliavas ir audimo technikas, audimo raštus ir jų paplitimą bei transformacijas šiuolaikinėje kultūroje. Darbas iliustruotas dainomis, nuotraukomis, raštų piešiniais, žemėlapiais.

2000 metais į internetą autorė kartu su techninės dalies kūrėjais Evaldu Ožeraičiu ir Edmundu Trumpa buvo įdėjusi išsamesnę publikaciją „Lietuvių audinių raštai“ lietuvių ir anglų kalbomis apie audimo papročius, jų savitumus, kultūrinę įtaką ir vertes, o 2002 metais išleista elektroninė knyga „Kūryba ir tradicijos“ lietuvių ir anglų kalbomis. Šio darbo bendraautorai – techninės dalies kūrėjai yra Gediminas Navickas, Evaldas Ožeraitis ir Saulius Pauliukas. Knyga skirta įvairiam skaitytojui, nes medžiaga pateikiama nuo apibendrintų tekstų ir vaizdų iki išsamios faktų analizės. Ji parengta autorės knygos „Audiniai kaimo kultūroje: lietuvių geometriniai raštai XIX–XX amžiuje“ pagrindu. Ši elektroninė knyga yra papildyta naujais tekštais, nuotraukomis, dokumentine garso, vaizdo medžiaga, dalykų rodykle, žemėlapiais. Ji sudaryta iš penkių skyrių. „Ištakose“ garso ir vaizdo siužetai pasakoja, kaip išaudžiamas audinys; aptariama audinių raštų ištakų ir tyrinėjimų problematika, pristatomi atlikti tyrimai, darbo šaltiniai. „Galerijoje“ rodomas Lietuvos žmonių audinių raštų kūrybos savitumas, įvairovė; tekstuose ir vaizdo pasakojimuose aiškinami tie jų savitumai, pateikiamos naujos klasifikacijos, tyrinėjami kultūrų sąsajų padariniai. Skyriuje „Reikšmė“ apžvelgiami socialiniai ir kultūriniai identitetai, etninės tradicijos, nagrinėjama audinių, audimo, dovanų, spalvų ir *lietuviškų* raštų simbolika. Vartant dalykų „Rodykle“, patogu aiškintis dominančių sąvokų reikšmes, reiškinių ypatumus, paplitimą.

skaitmeninėje terpėje – viename puslapyje (Savoniakaitė 2002a, 2002b). Ši suskirstėme taip, kad raštų piešiniai būtų vaizdžiai ir lakoniškai apibūdinti tekstu, langeliuose išlendančiais paaiškinimais, audimo raštų pavadinimais. Be to, tinklalapyje esančius objektus (tiek vaizdinius, tiek tekstinius) sujungėme su kitais puslapiais, kuriuose yra platesni tekstai, moksliniai tyrimai apie kultūrinės sąvokas, autentiški vaizdo siužetai apie kultūros istoriją, vizualinės antropologijos pavyzdžiai, dokumentinė garso medžiaga – gyvi amžininkų, amato specialistų pasakojimai apie amato ypatumus, kitus kultūros reiškinius. Visą laiką matant turinį, prieš tai skaitytą informaciją ir naudojantis „vienu žingsniu atgal“ lengva grįžti į tą vietą, kurioje būta, galima greičiau nardyti po norimas darbo vietas, sklaidyti puslapius, kuriuose aiškiai surūšiuota informacija skirtingų interesų vartotojams.

Antra, „multimedijos kalbos“ galimybės suteikė įvairių naujų būdų parodyti norimo objekto ypatumus. Socialinio antropologo požiūriu kultūros ženklą įvairiapusiškai parodyti, suvokti padeda vaizdo, garso ir teksto informacija, pateikta kartu. Tada matomi kultūros reiškiniai kuo natūralesnėje aplinkoje, žiūrovui objektas pateikiamas kuo artimesniame kontekste. Amato istoriją, audinių raštų ištakas pristatėme trumpu tekstu, kurį iliustravome istorinėmis nuotraukomis, gyvais amžininkų pasakojimais ir vaizdo siužetu, kuriame matyti, kaip archeologai iškasa senus verpstukus, kaip moteris ruošia siūlus audimui ir kaip vyksta pats audimo procesas. Vaizdo, garso ir teksto informacija kartu pasakoja apie kultūrą daug įvairiapusiškiau negu viena teksto informacija.

McLuhanas mediją apibūdino formule „Medija yra žinia“. Baudrillardo žodžiais, skaitmeninėje terpėje esančias žinias mes galime testuoti „klausimais/atsakymais, stimulais/atsiliepimais“. Ištisos komunikacijų sistemos tampa tarsi binarinės sistemos: „klausimai/atsakymai“ tampa testais, reikšmių ratais. Šie testai yra puikios atkūrimo, vaizdavimo formos. Juose dažnai slypi atsakymas. Tokiais pasikartojimais atkuriami realybės vaizdai. Walteris Benjaminas sugretino šį pasikartojimų testą su tam tikru techninio aparato lygmeniu (Baudrillard 1998: 62–67). Kiekvieną kartą tokių žinių skaitymas tampa savotišku testu. Skaitytojas įvairiai reaguoja į žinias apie realybės ženklus. Multimedijos produktų vartotojui skaitymo procesas suteikia daug individualių sprendimų, nepatirtų kontaktų su skaitmenine terpe, atsiranda naujų būdų interpretuoti tas pačias žinias, kurių turinys gali tapti neutralus. Pavyzdžiui, išraiškinga skaitmeninės terpės galimybė yra padidinti norimą informaciją. Spustelėjus ryške minėtas istorines nuotraukas ar audinių raštų piešinius, jie padidėja. Stambiame plane skaitytojas gali pamatyti daugiau dalykų, jis kokybiškesnis. Be to, tokią medžiagą galima lengviau nusiropijuoti ir panaudoti patiems įvairiausiems tikslams.

Sutikite, skaitmeninė terpė ypač paranki norint informaciją rūšiuoti. Teksto galima neperkrauti. Lengvai padidinamus ženklus, nuotraukas, raštų pie-

šinius ir žemėlapius, garso, vaizdo įrašus slepiančias piktogramas galima įdėti į tekstą kaip mažytes blankias piktogramas, kad pašalinė vaizdinė informacija neišblaškytų skaitytojo dėmesio. Tokiomis piktogramomis pasidomėti siūloma tik tada, kai iš tiesų norima daugiau sužinoti, kaip nagrinėjamas ženklas ar reiškinys atrodė: spustelėjus ryške sudominusią piktogramą ar paveikslėlį, iššoka padidintas objektas, nuotrauka ar paaiškinanti informacija. Šį ženklą galima greitai plačiau apibūdinti žiūrint vaizdo įrašus ar klausant autentiškų pasakojimų apie kultūrinius įvykius, kuriuos taip pat galima lengva paimti iš to paties tinklalapio. Toks išsamus informacijos pateikimas gali būti naudingas pačiam įvairiausiam knygos vartotojui. Tačiau toks hiperteksto naudojimas skaitytojui perša nuomonę; informacija tampa panaši į matematinės formules; nuo trumpų sakinių, minčių gali eiti toliau, vartyti gilesnius daugialypio teksto puslapius, kur sudėta išsamesnė informacija. Kai kurie mokslininkai mano, kad hipertekstas tarsi paprastina, pigina darbą, išnyksta skaitytojo galimybė rasti daugiau informacijos tarp eilučių. Mėgautis teksto vaizdumu – tai knygos privalumai, kuriuos skaitmeninė publikacija dažnai paaukvoja, kad pateikiamoji informacija būtų glausta ar kondensuota (Savoniakaitė 1999). Vaizdas kartu su tekstu, patrauklus nuotraukų padidinimas yra skirti skaitytojui suintriguoti. Toks buvo mūsų skaitmeninių publikacijų „multimedijos kalbos“ tikslas.

Be to, etnologas, antropologas ieško kuo glaudesnių, natūralesnių ryšių su tiriamuoju objektu, jis ieško daiktų natūralioje aplinkoje. Etnologui svarbu pateikti savo tyrimus apie visuomenę kuo įtikinamiau. Baudrillardo žodžiais, darosi vis sunkiau atrasti tiesioginių ryši tarp aplinkos ir pateikėjo. Kontaktai, vykstantys „klausimų/atsakymų“ grandinėse, yra gana nutolę nuo realybės. Į tiesų klausimą nebegalima gauti nepasikartojančio atsakymo, klausiamieji yra tokie, kokius klausiantysis įsivaizduoja (Baudrillard 1998: 67). Šiuos reiškinius galime palyginti su tradicijos perdavimu iš kartos į kartą: tradicijos perimamos ir šiek tiek interpretuojamos; be to, jos atnešamos iš kitur, sukuriamos. Begaliniame pasikartojimų kelyje jos išsišaknija naujojoje aplinkoje. Elektroninė terpė sudaro sąlygas šiuolaikiškai pristatyti kultūros istoriją. Ši ypatybė labiausiai sudomino Lietuvos moksleivius, kuriems „multimedijos kalba“ (Savoniakaitė 2002b) yra patraukli.

Trečia, daugialypis „multimedijos kalbos“ vaizdas su lakoniškai ir griežtai surūšiuota informacija padeda greitai rasti informaciją. Rodyklėje sąvokos aiškiai sugrupuotos vienu ar kitu klausimu: užvedus ryškę ant teksto, išlenda atskiras langas, kuriame yra sąvokos, aiškinančios pirmąją sąvoką. Tai tarsi toks pats tekstas, kaip bet kurios knygos dalykų rodyklėje, tačiau naudojantis tokia rodykle paieška yra greitesnė. Lokaliai identitetui parodyti naudojome iššokančius žemėlapius kartu su sąvokomis rodyklėje. Keliuos išskirtinos piktogramos centruotai rodo lokalaus identiteto ženklus. Spustelėjęs ryške žemėlapyje sudominusią piktogramą, skaitytojas gali pa-

tekti į išsamų tekstą, kuris nurodo Lietuvos kultūros ženklų ištakas, sugretina būdingus šių ženklų bruožus su greta egzistavusiomis kultūromis, pasakoja apie tų ženklų vertę Lietuvos žmonėms, aiškina etnografines detales, pastebėjimus, atskirų pateikėjų mentalitetus. Yra įdėti tyrimai apie tai, kodėl žmonės kūrė šiuos ženklus, kaip juos sukūrė, ką šie ženklai jiems reiškia. Gilesniuose tinklalapiuose ir tekstus įdėti smulkūs žemėlapiai aiškiai rodo kultūros ženklų paplitimą, savitumus. Aiškinami istoriniai reiškinių ypatumai (vertikali ir horizontali jų dinamika), nagrinėjami etnologiniai jų aspektai (žmonių, kūrusių šiuos raštus, etnografiniai pasakojimai). Nacionalinio identiteto bruožus galima rasti paspaudus ryške sudominusias sąvokas rodyklėje. Tinklalapiai su hipertekstu greitai nuveda į tam tikrą darbo dalį. Tokiai paieškai būdingas informacijos grupavimas ir atrinkimo intensyvumas; skaitmeninėje knygoje užtenka spustelėti ryške išryškintą sąvoką, ir informacija atverčiama. Sąvokomis ir vaizdais mokslinius tyrimus siekėme pateikti ne tik akademinėi, bet ir plačiajai auditorijai. Stengėmės faktus pateikti nuo atskirų detalių iki mokslinės analizės, etnografinių duomenų, kultūrinių sąsajų paieškų. Rodyklė daro darbą panašų į trumpą enciklopediją apie Lietuvos žmonių identiteto dalykus. Mano parengtos publikacijos tokia „multimedijos kalba“, vaizdžiai išryškinančia kultūros ženklus, įvairiapusiškai pasakojančia apie istoriją, tradicinės visuomenės savitumus nuo paprasto prie sudėtingo, susilaukė kitokių interesų turinčių skaitytojų negu įprasta knyga.

Kita kalba, nauja auditorija, naujos vertybės

Kaip žiniasklaida, taip pat mokslinės publikacijos multimedijos kalba veikia visuomenės gyvenimą, priklauso nuo jos vartotojų. Šiame procese svarbi valstybės politika, valstybės ekonominis lygis. Politiškai žmonės egzistuoja kaip piliečiai, socialiai žmonės turi socialinius vaidmenis, kultūriniu požiūriu žmonės gyvuoja kaip socialinės grupės, apibrėžusios semiotines išskirtinumo sistemas. Ekonomiškai žmonės egzistuoja kaip vartotojai, „auditorijos nariai“: ši auditorija suvokiama kaip žiniasklaidos (ir kitų produktų) *rinka*. Žiniasklaida pritraukia auditorijas *fanų*, kurie yra subkultūrų nariai, tokių *fanų* (Grossberg, Wartella, Whitney 1998: 206–207), kurie ne tik domisi žiniasklaida, bet ir identifikuoja save ypatingais *medijos* produktais. Tokia auditorija didėja. Ji vadinama ne tik *rinka*, bet ir socialinių bei kultūrinių identitetų *rinkiniu*. Interneto elektroninės publikacijos apie lietuvių audinių raštus, tradicinės kultūros istoriją buvo prieinamos daug platesniam žmonių ratui, palyginti su įprastomis. Ar atsirado nauji ryšiai visuomenėje? Ką rodo mūsų minėtų publikacijų pavyzdžiai apie technologinį determinizmą visuomenėje?

Viena, daugiau žmonių susidomėjo moksliniais tyrimais. Internetu galima operatyviai užmegzti gyvą mokslinę diskusiją; atsiranda daugiau galimybių aptarti kultūrinius reiškinius, iškeliamos naujos hipotezės. Mano pateikti tyrimai apie Lietuvos tradicinę kultūrą (Savoniakaitė 1995a) buvo įdomiai palyginti su Amerikos žemyno gyventojų kultūra. XX amžiaus pabaigoje Lietuvoje egzistavę reiškiniai buvo sugretinti su daugiau kaip tris šimtus metų žinomais Amerikos žemyne:

„... Aš tyrinėju „kaišytinių“ audinių istoriją; manoma, kad tai pirmiausia buvo amerikietiški audiniai: čia rasti šio tipo audimo pavyzdžiai yra senesni nei trijų šimtų metų. Dauguma tavo parodytų raštų (kompiuteriu sukurtų) atrodytų austi kitokiomis <...> technikomis. Bet vienas raštas gali būti padarytas kaišytiniu būdu. Aš stebiuosi tavo pavyzdžių santykiu naujumu, jei šis audinys keliavo atgal per Atlantą laiške ar kaip pavyzdys su naujienomis buvo išsiųstas „namo“ į Lietuvą...Nancy“⁶.

Interneto informacija greitai sudomino studentus:

„Labas! Aš esu amerikietė, interjero dizaino studentė; dirbu su projektu, susijusiu su Lietuvos tekstile. Norėčiau sužinoti, ar galėčiau gauti solidžios informacijos apie Lietuvos tekstilės pramonę, senąją ir dabartinę. Viskas tiktų: pavyzdžiai, brošiūros, istorinė informacija ir t. t. Jeigu norėtum man padėti, labai apsidžiaugčiau. Ačiū!

O – pamiršau pasakyti, kad aš ieškau informacijos apie stilius <...>, jų kaitą. Aš taip pat ieškau informacijos apie tekstilės gamybos metodus <...>. Man reikia savo atradimus palyginti su Lietuvos kultūra... Breanne Brolsma“⁷.

Atsiliepė JAV lietuviai. Edukacinę informaciją internete skaitytojai vertina palankiai ir perspektyviai. Puslapiai apie tradicinę kultūrą susilaukia

⁶ Is possible to photograph a close up of some of the bedspreads or put one on a scanner, so the picture can be posted on your web site. I am working on a history of 'overshot' a type of weaving that is thought to be primarily an American weave, and samples of this type of weaving have been found that are 300+ years old here. Most of the patterns you have on your site (computer generated) look to be 'hin und wieder' or 'point twill' threaded, multishaft (8 or more shafts: heddles commonly being what weavers call the metal or string things the warp threads go through). But one pattern can be done in overshot. I am wondering, because of the comparative newness of your examples, if this weaving went back across the Atlantic by letter or by example, with news being sent „home“ to Lithuania... Nancy

⁷ I'm an American Interior Design student, and am doing a project regarding Lithuanian textiles. I was curious if you might have any solid information on the Lithuanian textile industry, past and present, that might be helpful to me. Anything would work, be it samples, brochures, historical information, etc. If you would be willing to help me, I would really appreciate it. Thanks!

Oh – I forgot to tell you what I'm looking for specifically. I need to find information on what styles, past and present, are popular in Lithuania. I also am looking for information on the textile production methods used, and how they may have changed throughout the years. I need to relate my findings to Lithuanian culture, past and present. Hopefully that's helpful.

mokytojų dėmesio. Lietuvių emigrantams tinklalapiai apie etninės kultūros studijas primena jų vaikystės pamokas:

„... džiaugiuosi, kad lietuviška tekstilė yra tyrinėjama. Aš esu lietuvė amerikietė, kurios šeima paliko Lietuvą maždaug prieš šimtą metų. Norėčiau megzti tradicinius lietuviškus raštus. <...> Mano šeima yra iš Marijampolės... Ačiū! Mariann“.

„... Labai ačiū už tavo atsakymą. Man patiko „agurkinių“, „kryžių“ ir „obuolių“ raštų tyrimai. Aš juos nusikopijavau mezgimo raštams. Aš esu šeimos ir plataus vartojimo prekių mokytoja. Seniau mes juos vadinome „namų ekonomistais“. <...>. Aš skaitysiu tavo puslapius ir žiūrėsiu, kaip tęsiami darbai... Mariann“⁸.

Reikia pabrėžti, kad daugiausia elektronines publikacijas apie tradicinę kultūrą skaitė JAV lietuviai. Jie domėjosi „namais“. Publikacijos apie Lietuvos tradicinę kultūrą, konkrečiai apie audimo amato tradicijas, audinių raštus sulaukė nemažai padėkos žodžių. XX amžiaus devintojo dešimtmečio viduryje, kai internete buvo ne tiek daug informacijos apie Lietuvos istoriją ir kultūrą, vieni skaitytojai dėkojo už matytus puslapius ar skaitytą informaciją apie Lietuvą, apskritai už skleidžiamą informaciją kaip atėjusios demokratijos simbolį; kitus skaitytojus domino puslapiai apie Lietuvos kultūros istoriją, kaimo audėjas, jiems buvo malonu pamatyti vieną kitą senesnę nuotrauką ar juos tiesiog džiugino vaizdai su tradicinės kultūros elementais, pavyzdžiui:

„Aciu uz nuotrauka Lingienes Klaipedoje. Imta 1993 metais. Nuotraukos daugiau pasako negu zodziai. Aciu kad paleidai per Interneta. Iki“⁹.

Kultūros istorijos dalykai iš tiesų tarsi siejo diasporas, priminė jiems „namus“. Publikuotos pavardės sukėlė klausimų apie šeimų šaknis, apie galimybes ieškoti savo artimųjų užjūryje:

⁸ I am very happy to see that Lithuanian textiles are being studied. I am a Lithuanian-American who's family left Lithuania about 100 years ago. I would like to knit traditional Lithuanian patterns for mittens, gloves, socks, and sweaters. I saw that balticshop.com had only a few patterns on socks. The Latvian designs were more prominent on that website. Any help you could give me would be appreciated. My family is from Marijampole in Southern Lithuania.

I will try to make some mittens using the kaisytinis design you have as a bedspread design. Aciu!

Mariann

Labai aciu for your response. I like your research on the cucumber pattern, cross pattern, and apple patterns. I have copied them to use for designs when I knit. I am a family and consumer science teacher (namo mokytojas), we were once called home economists. So I mokyti sewing and cooking. I have been told that in Lithuania, some of the mokykla mokyti the mergeite to knit. I wish we did this in the USA. Do you have a „home arts“ or „home-making“ mokytojas in Lithuanian mokykla? I am impressed that you took the time to rasyti Angliskas. I will visit your pages and see how your darbas progresses. Linksmu Kaledu! (I am trying with my best Lithuanian).

⁹ Kalba netaisyta.

„Mano senelis Povilas Gailius turėjo seserį Karoliną Juškiene, kuri gyvena Ramučiuose; ji gimusi 1923 metais. Aš nežinau, ar tai dažnas vardas, bet tikiuosi surasti giminių. (Tavo interneto puslapyje įdėta Karolinos Juškieinės nuotrauka). Labai džiaugčiausi bet kokia informacija, kurią galėtum man suteikti. Žemėlapyje aš nebegaliu rasti nei vieno iš minėtų miestų.

Ačiū.

Marty Medak¹⁰.

Antra, kultūros istorijos objektai atsidūrė ekonominių interesų sferoje: interneto tyrinėtojai Danielis Milleris ir Donas Slateris interneto verslą apibūdino kaip pagrindą ateities nacionalinėms ekonomikoms augti (Miller ir Slater 2001: 117). Labai netikėtai į tuos pačius puslapius nukrypo ir verslininkų akys. Jie pamatė tyrinėjamų dalykų ekonominę pusę, jiems kilo įvairių klausimų ir verslo planų.

„... pamačiau nuotrauką: „Amelija Lingienė verpia 1993 metais“. Aš norėčiau surasti Lietuvos bendrovę, įmonę, kuri gamina verpimo ratelius. Gal galėtum mane supažindinti su kuo nors?

Esu verpėja ir mezgėja,

Ačiū

JAV.“

Kitus sudomino profesionalios amatininkų draugystės ar kontaktų paieškos:

„Mielas Sere,

Ar Lietuvoje dar yra verpėjų? Ar būtų galima susipažinti su jais, ar kalbėtų kas nors iš jų angliškai? Aš esu audėja ir verpėja iš Teksaso; radau šituos puslapius internete liepos pradžioje ir manau, kad būtų puiku bendrauti su audėjais ir verpėjais iš tavo šalies.

Clarice Rae Shanks“

Tretieji bandė aiškintis kultūros istorijos dalykų, amato ir verslo technologijos klausimus:

„Aš esu audėja Jungtinėse Amerikos Valstijose. Domiuosi lovatiesių raštais, kurie išdėlioti puslapiuose. Ar jie austi „ten ir atgal“, ar tvilu/damastu, ar kaišytiniu būdu? Ar tie audiniai yra lininiai, ar iš lino ir vilnos siūlų...

Nancy M McKenna¹¹.

¹⁰ My grandfather, Povilas Gailius, had a sister named Karolina Juskiene, living in „Ramutseln/Ramutshi“ in 1923, and was born in „Schabino“. I do not know if this is a common name: I am hoping to find her relatives. (Your web page had a picture of a Karolina Juskiene). I would appreciate any information which you can give me. I cannot find either of the towns on a map.

¹¹ I am a weaver in the United States. I am interested in the patterns of the coverlets (bed coverings) on the page listed as the subject. Are they „hin und wieder“ or twill/damask woven, or are they overshot woven? Are they 100% linen, or linen and wool? is there a „plain weave“, or weft thread between each pattern thread?

Puslapius vartė ne tik kultūros istorijos tyrinėtojai, tradicinių amatų ar kitų sričių specialistai, informaciją taip pat skleidė interneto paieškų sistemos, vadinamieji „serveriai“, ji pateko ir į komercinių interesų skaitytojų akiratį. Gauta daug ekonominio komercinio pobūdžio reklamos, pvz.:

„LIKVIDAVIMAS:

Tekstilės dažai ir apdailos diegimas. Dažai, margikliai, audiniai ir medžiagos, viskas, ko tau reikia. Pasisvečiuok: AEMETALS.COM, ten tu gali ieškoti inventoriaus sąrašų ar kainų.

Website: AEMETALS.COM¹².

Nemaža korespondencijos adresatų ieškojo verslo partnerių, naujų rinkų. Buvo siunčiama informacija apie būsimas parodas:

„Mielas Sere ar Madam,

Kviečiame į 13-ąją tarptautinę drabužių ir Kinijos drabužių eksporto mugę! Kaip žinoma, tai didžiausia kasmetinė drabužių mugė-paroda Azijoje. Būdami pirmaujanti kompanija drabužių pramonėje, mes nuoširdžiai kviečiame aplankyti šią parodą ir padėti skatinti prekybos augimą savo produktais bei servisu“.

Daug laiškų siūlė prekiauti nauja tekstilės produkcija iš Kinijos ir kitų Azijos rinkų. Informacija domėjosi Indijos pramonės atstovai. Kiti korespondentai prašė leisti jiems panaudoti publikuotas nuotraukas, paveikslus ar kitais tikslais ieškojo naujų:

„Sveiki. Man reikia kelių tekstilės paveikslų. Ar galėtumėte man parūpinti?
Su viltimi,
k.thilaga“

Aptartos multimedijos publikacijos rodo, 1) kaip nauji ryšiai keičia mokslo žmonių galimybes įvairiapusiškiau suvokti vieną ar kitą identiteto, kultūros istorijos atvejį. 2) Diasporose atsiranda naujų vertybių. Multimedijos technologijos ne tik perduoda, bet ir daro įtaką tradicijoms: besiplečianti žmonių komunikacija ne tik perduoda tradicinės kultūros elementus, bet ir perima juos, kurdamos naujus dalykus (o gal ir naujas tradicijas), naujus ekonominius ryšius, atrasdamos naujus kontaktus. 3) Plečiasi nauja informacijos vartotojų rinka ir ekonominių, švietėjiškų ir kitų tikslų galybės.

Baigiamosios pastabos

Mus supa daug įvairiausių pasikartojimų. „Klausimų/atsakymų“ grandinėse keičiantis etniškumo, lokalios kultūros paveldo pažinimo galimybėms,

¹² LIQUIDATING:

Textile Dye & Finishing Plant. Jet Dyes, printers, cloth, and fabric everything must go. Visit us at AEMETALS.COM, there you can search our inventory list or place an online bid.

visuomenė dvejopai reaguoja į naujas „multimedijos kalbos“ technologijas. Technologinio determinizmo atgarsiai egzistuoja visuomenėje: Lietuvoje elektroninėmis publikacijomis domisi gana mažai žmonių, interneto vartotojų Lietuvoje nėra daug, o internete mūsų elektronines publikacijas apie Lietuvos kultūros istoriją daugiausiai skaitė, komentavo, vertino JAV lietuviai, antroji ar trečioji kartos, gimusios svetur, besidominčios savo šaknimis, taip pat kitų kraštų žmonės, ieškantys naujų ekonominių partnerių, rinkų. Kita vertus, naujos multimedijos technologijos liberaliai suteikia vartotojui daug individualių galimybių atrasti, panaudoti informaciją, padeda labai individualiai skaityti, ieškoti informacijos elektroninėje publikacijoje tarytum enciklopedijoje tiek, kiek leidžia skaitmeninės technologijos ir skaitytojo išprusimas.

„Multimedijos kalba“ internete publikuotų mūsų darbų apie Lietuvos kultūros istoriją, audimo tradicijas skaitytojai išreiškė įvairiausią susidomėjimą kultūros istorijos dalykais. Viena, lengvai internetu užmezgami nauji moksliniai kontaktai inspiravo mokslinę diskusiją apie kultūrų bendrumus ir panašumus. Antra, kultūrinės tradicijos pateko į ekonominių interesų zoną: Lietuvos atstovai kviečiami į pasaulines tekstilės prekybos parodas, ieškoma naujų rinkų tekstilės produkcijos importui, audinių raštai interpretuojami šiuolaikiniame dizaine. Trečia, diasporose atsiranda naujų ryšių, aktualiizuojami socialiniai ir kultūriniai identitetai. Ketvirta, „multimedijos kalba“ pateikti kultūros istorijos dalykai įdomūs edukacinei veiklai, Lietuvos moksleiviams, nes apie kultūrą kalbama išraiškingu gyvu žodžiu, vaizdu ir kondensuotu moksliniu tekstu.

Straipsnis parengtas pagal 2002 metais rugpjūčio mėnesį septintojoje bienalinėje Europos socialinių antropologų konferencijoje Kopenhagoje perskaitytą pranešimą „Multimedia Language, New Social Relations and Values“ („Multimedijos kalba, nauji socialiniai ryšiai ir vertybės“).

Literatūra

- Baudrillard Jean. 1998. *Symbolic Exchange and Death*. London: Sage.
- Castels Manuel. 2000. *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell.
- Černiauskas Valentinas, Dagienė Valentina, Kligienė Nerutė, Sapagovas Mifodijus. 2002. Some Aspects of Integration of Information Technologies into Education, *Informatics in Education* 1: 1–18.
- Giddens Anthony. 1991. *Modernity and Self-Identity*. Cambridge: Polity.

- Grossberg Lawrence, Wartella Ellen, Whitney D. Charles. 1998. *Media Making: Mass Media in a Popular Culture*. London: Sage.
- Jovaiša Eugenijus (sud.). 1999. *Lietuva iki Mindaugo*. Vilnius: Elektroninės leidybos namai.
- Lash Scott and Urry John. 1999. *Economies of Signs and Space*. London: Sage.
- Miller Daniel and Slater Don. 2001. *The Internet. An Ethnographic Approach*. Oxford: Berg.
- Savoniakaitė Vida, Valiulis Arūnas. 1995a. *Weaving Ornaments in Lithuanian Folk Textiles* [mokslinis pilotinis multimedijos projektas]. Vilnius: UNESCO katedra Informatika humanitaroms Matematikos ir informatikos institute: <http://www.mch.mii.lt>.
- Savoniakaitė Vida, Valiulis Arūnas. 1995b. Textile Researches and Multimedia Technologies, *The 3rd Baltic Summer School on Information Technology and Systems Engineering*: 64–67. Kaunas: Technologija.
- Savoniakaitė Vida. 1998. *Audiniai kaimo kultūroje: lietuvių geometrinių raštų XIX–XX amžiuje*. Lietuvos etnologija 4. Vilnius: Alma littera.
- Savoniakaitė Vida. 1999. Elektroninė knyga ir kultūros tyrimai, Viliūnas G. (sud.). *Tarpdisciplininiai ryšiai lituanistikoje*: 147–159. Vilnius: Baltos lankos.
- Savoniakaitė Vida. 2000. Lietuvių audinių raštai/Lithuanian Weaving Patterns, Kligienė N. (sud.). <http://www.alka.mch.mii.lt>. Vilnius: UNESCO katedra Informatika humanitaroms Matematikos ir informatikos institute: <http://www.alka.mch.mii.lt/audiniurastai>.
- Savoniakaitė Vida. 2002a. *Kūryba ir tradicijos: geometrinių lietuvių audinių raštai/ Creative Work and Traditions: Geometric Patterns of Lithuanian Textiles*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas ir UNESCO katedra Informatika humanitaroms Matematikos ir informatikos institute.
- Savoniakaitė Vida. 2002b. *Kūryba ir tradicijos: geometrinių lietuvių audinių raštai/ Creative Work and Traditions: Geometric Patterns of Lithuanian Textiles*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas ir UNESCO katedra Informatika humanitaroms Matematikos ir informatikos institute. Antroji papildyta laida.
- Savoniakaitė Vida. 2003. Aukštaičiai: „ribų“ sampratos, *Lituanistica* 3(55): 101–112.
- Šaulauskas Marius P. 2001. *Skaitmeninės Lietuvos profiliai*. Vilnius: VU.
- Telksnys Laimutis. 2001. Information Technologies Based Cultural Heritage Preservation and Dissemination, Astrauskas R. (ed.). *Folk Culture at the Beginning of the Third Millennium*: 105–114. Vilnius: Sanris.
- Vladimirovas Levas. 1979. *Knygos istorija*. Vilnius: Mokslas.

Multimedia: an Anthropologic Approach

Vida Savoniakaitė

Summary

The use of technology now commonly assists people in getting information, reading news, and as a tool for learning about a variety of items. Specifically, "multimedia language" platforms can be used as a way to present a society's cultural traditions. Electronic books that are published on the internet or on CD bring their own specific value to society. Readers understand news about a society's signs in a variety of ways. With use of multimedia platforms, readers have their own individual interpretation of information presented, and therefore new ways of looking at the same news come about. It is important for social anthropologists to be able to present information as accurately as possible and they are able to do so through these platforms. An ethnologist will always seek to research their subjects in the most ordinary environment possible. It is very important for them to reflect their research about society precisely. In the virtual realm, this connection is doubly evident. First, Jean Baudrillard has said that it is becoming more difficult to show correctly the connection between environment and respondent. Contacts, the occurring in the "question/answer" paradigm are actually far from the reality. In fact, questions should not be given a repeated answer, because the questions reflect the questioner's thoughts (Baudrillard 1998: 67). These connections can be compared to the tradition of carrying information from one generation to the next. The new generation will take in the information with their own interpretation; without that, traditions would be created or brought in from other places. In the new context, these borrowed traditions would develop into local traditions. Second, the use of a digital platform allows the publisher to better illustrate their own ideas; detailed facts can be easily shown. Through electronic means of publication, new information about old traditions can be presented, and even inspires the creation of new traditions. This is why it is important for social anthropologists to address the question about how to present much information, factually, and discuss cultural history in a present day manner. There is no single answer to this question. It would be easy to overlook the problems with the use of technology.

The aim of this paper is to analyze and discuss academic publications about Lithuanian cultural history experience. The discussion includes: 1) what are the possibilities in the use of "multimedia language" to assist academics in presenting their research findings about a society's culture,

and what benefits can be demonstrated in the use of multimedia to help publish information about people's identity and local culture; 2) what these new publications can bring to society, what kind of audience is interested in the identity of the Lithuanian people, their traditional culture, and what kind of new social connections come about.

There are many ideas that are repeated through cultural history. Society recognizes the new "multimedia language" technology in several ways. Technological determinism exists in society: but only a small percent interests itself in technological publications. There are not many internet users in Lithuania, and electronic publications about cultural history that do exist are used mostly by Lithuanian émigrés living in the United States for a few generations, who are looking to make a connection with their family heritage, as well as other countries' citizens who are seeking to create new business opportunities and partner circles. On the other hand, the use of electronic means to present information make the readers responsible for their own individual learning; they will take away with them only the amount they themselves are able to understand and comprehend.

Through the use of "multimedia language" platforms to publish information on the cultural history of the Lithuanian people and their weaving traditions a wide variety of interested readers may be reached. First, new connections are made because communications are easier on the internet. Second, cultural traditions are becoming part of the economic stratum of society. Lithuanian representatives have been invited to worldwide textile tradeshows, have been sought out for new circles of import partners, and woven materials are considered today in a variety of contexts. Thirdly, diasporas increase connections, émigrés use electronic publications as a means of making connections to their family and their heritage. Fourth, Lithuanian and international academics alike use these publications in their study and research: there are many ways to use "multimedia language" to organize and present information, to discuss historical items in present day context with the use of video, interactive text and sound clips, illustrations, and academic text.

Gauta 2002 m. rugsejo mėn.